

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2023-07-21
Besvaras senast
2023-08-04

Till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2022/23:869 Socialstyrelsens dödsfallsutredningar och brister inom familjerätten

Socialstyrelsen ska genomföra utredningar av vissa fall när exempelvis ett barn har blivit grovt misshandlad av en närstående eller har dödats eller när en vuxen person har dödats av en närstående. I utredningarna granskas bland annat journaler och annan dokumentation fem år bakåt i tiden. Syftet med utredningarna är att identifiera brister i samhällets skyddsnät och ge regeringen underlag för beslut om åtgärder. Målet är att förebygga att barn far illa och att vuxna utsätts för våld eller andra övergrepp av närstående eller tidigare närstående personer.

Förra året utkom rapporten *Socialstyrelsens utredningar av vissa skador och dödsfall 2018–2021*, som bland annat redovisar följande:

”Att många vuxna och barn i Sverige utsätts för våld är ett omfattande och allvarligt samhällsproblem. I vissa fall är våldet så grovt att personen avlider. De senaste åren har i genomsnitt 10 barn dödats per år. När barn dödas är det oftast en förälder som är gärningsperson. När det gäller vuxna som dödas av en närstående eller tidigare närstående (bland annat partner/tidigare partner, vuxet barn eller annan släkting) visar en tidigare studie att i genomsnitt 29 vuxna dödades per år. Det är i de flesta fall en kvinna som dödas av en man hon har eller har haft en parrelation med. Enligt statistik för de senaste åren har i genomsnitt 18 personer per år dödats av en partner eller tidigare partner.”

I rapporten lyfts aspekter som berör familjerätten och våldsutsatta barns och vuxnas situation. Socialstyrelsen skriver bland annat:

”I det svenska familjestödsorienterade systemet blir samverkan med föräldrarna centralt och föräldrarnas problembeskrivningar och bedömningar ges så stort utrymme att det ofta sker på bekostnad av barnens behov och åsikter.”

För våldsutsatta barn och vuxna som har en närstående som utsätter dem för våld, men där våldsutövaren nekar, bortförklarar och ljuger, är det många gånger svårt att få hjälp eftersom den våldsutövande förälderns problembeskrivningar och bedömningar ges så stort utrymme att det sker på bekostnad av de våldsutsatta barnens behov och verklighet. Socialstyrelsen

skriver också:

”Forskare har påtalat att socialtjänsten varken ges tydliga verktyg eller befogenhet att realisera de högt ställda målen kring barns livsvillkor. Den starka betoningen på att utredningar och insatser ska genomföras i samförstånd med föräldrar leder till en praktik som mer fokuserar på samförstånd med och motivation hos föräldrar än på utredning om barnets behov av samhällets stöd och skydd. Även om barns rätt har fått en mer framskjuten plats i regelverket under senare år ligger tonvikten fortfarande på att utredning och insats ska genomföras i samförstånd med föräldrarna, vilket får ett stort genomslag i praktiken.”

Socialstyrelsen pekar i rapporten på att de har identifierat många brister i samhällets insatser och skyddsnät. Många av brottsoffren och gärningspersonerna i både barn- och vuxenärendena hade haft omfattande kontakter med olika samhällsaktörer det senaste året före det aktuella brottet. Drygt hälften av brottsoffren, bland barnen, hade haft kontakt med socialtjänsten året före det aktuella brottet. Vanligast var kontakt med barn- och ungdomsenhet, familjerätt eller familjebehandling. I flera fall fanns pågående kontakter. Drygt två tredjedelar av de brottsoffer som haft kontakt med socialtjänsten hade haft sin senaste kontakt inom en månad före brottet, och de flesta av dem hade haft den senaste kontakten betydligt närmare i tid före brottet.

Rapporten talar sitt tydliga språk: Det är uppenbart att samhällets förmåga att stödja våldsutsatta barn och föräldrar (ofta rör det sig om mammor) brister fatalt. Trots omfattande kontakter, där till exempel drygt hälften av brottsoffren bland barnen haft kontakt med socialtjänsten, och där familjerätten var bland de vanligaste kontakterna, förmår inte samhället fånga upp, stödja och hjälpa våldsutsatta ens när det är fråga om risk för grov misshandel eller död – en risk som snart därpå förverkligades och inträffade. Det är rimligt att utifrån detta utgå från att samhällets förmåga att fånga upp, stödja och hjälpa våldsutsatta vid andra former av våld därför också brister, något även andra rapporter har pekat på.

Okunskap om våld hos familjerätter är bokstavligen dödsfarligt för våldsutsatta. Återkommande ignoreras, förminskas och bortförklaras uppgifter om våld. Våldsutsatta vittnar också om hur samhällets bemötande av uppgifter om våld försvårar för våldsutsatta barn och föräldrar (ofta mammor) att slippa

vara våldsutsatta – och få möjlighet att leva i fred, ett liv utan våld.

Justitieministern har tidigare i svar på en skriftlig fråga jag ställt uttalat:

”Barn har rätt till skydd mot alla former av våld enligt FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen), som är svensk lag, och alla barn har rätt till en trygg uppväxt, fri från våld och annan kränkande behandling. Våld kan och får aldrig accepteras. Enligt min mening finns det behov av att öka skyddet mot att barn far illa.”

Med anledning av detta vill jag fråga till justitieminister Gunnar Strömmer:

Vilka åtgärder avser ministern och regeringen att vidta inom det familjerättsliga området med anledning av de brister som framkommer i Socialstyrelsens dödsfallsutredningar?

.....

Laila Naraghi (S)

Överlämnas enligt uppdrag

Annalena Hanell